

KULKA JANINA PATOLÓGUS ÉS KULKA JÁNOS SZÍNМŰVÉSZ

Testvérpár a tárgylemezen

Prof. dr. Kulka Janina rákkutató, az emlődaganatok patológiai vizsgálatának specialistája, a Magyar Patológus Társaság elnöke: gyerekkorában többször állt színpadon amatőr színészként. 11 hónappal fiatalabb öccse, Kulka János a Nemzeti Színház színművésze, az ország egyik legismertebb színésze: felnőttként is sokszor játszik „orvososat.” Édesapjuk, prof. dr. Kulka Frigyes nemzetközi hírű mellkassebész volt, a Magyar és az Európai Sebész Társaság egykori elnöke, Szegeden ma szobor is őrzi emlékét. A testvérek a RÁKGYÓGYÍTÁS magazinnak adott interjúban nemcsak pályájukról, hanem döntéseikről, félelmeikről, világképükről, s természetesen egymásról is beszélnek – egymástól függetlenül.

ság egykori elnöke, Szegeden ma szobor is őrzi emlékét. A testvérek a RÁKGYÓGYÍTÁS magazinnak adott interjúban nemcsak pályájukról, hanem döntéseikről, félelmeikről, világképükről, s természetesen egymásról is beszélnek – egymástól függetlenül.

– Mikor játszott legutóbb színpadon?

– A gimnáziumban volt egy remek angoltanár, aki egy fantasztikus irodalmi színpadot hozott létre Szegeden, később egyetemi színpadon is megfordultam. De a legelső előadás a Csongor és Tünde volt, amiben egyszerre alakítottam több szerepet. Ezt Jánossal és Mukival, a szomszéd fiúval vittük színre még óvodásként. Rokonoknak, szüleink barátainak adtuk elő, 2 forintért árultuk az előadásainkra a jegyeket.

– Ehhez képest, mint patológus a legeldugottabb orvosi szobát választotta. Tudnak a betegek az Ön létezéséről?

– Talán túl vagyunk azon, hogy a patológust a boncmesterrel azonosítsák. Arra valószínűleg nem gondolnak, hogy a fogakon és a szemlencsén kívül, ami emberből kikerül, legyen az epehólyag vagy vakbél, mi mindent megvizsgálunk. De a rákbetegek tudnak rólunk, hiszen a szövettani leleteket megkapják, sőt az onkológiai megbeszéléseken sokszor ott a biopsziát vagy a tumort elemző patológus is. Egyébként kezdetben pszichiáternek készültem. Végzős orvostanhallgatóként borzasztóan féltem attól,

– Mikor járt legutóbb orvosnál?

– Komolyabb bajjal négy évvel ezelőtt, akkor műtöttek utoljára gerincsérvvel. Igazi orvosgyerekként a legpusztítóbb dolgot művelem: ha fájó lábbal teniszezni akarok, beveszem a fájdalomcsillapítót és tönkreteszem a térdem. Talán sebész apánk révén plántálódott belém, hogy nyissz-nyassz-nyussz és mehetünk tovább, úgyis minden megoldható. Eközben persze tudom, hogy ez egy nagy butaság.

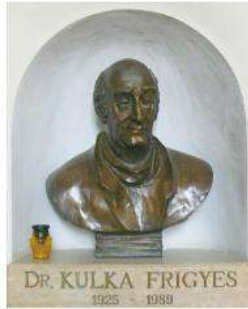
– A gyógyszerfüggő Doktor House biztos megértené, Mágenheim doktor viszont nem dicsérné meg. Kihez fordulna hamarabb?

– A mentőorvos Mágenheim doktor hasonlít apámra, ahhoz a figurához részben ő jelentette a mindenkin segíteni akaró, a betegeivel együtt érző, empatikus orvosmodellt, a Szomszédokat rendező Horváth Ádám is jól ismerte őt. A magyarul az én hangomon megszólaló Doktor House egy zseni, ugyanakkor egy szörnyeteg, akitől rettegnek a betegek. Én is kerültem már hasonló orvossal kapcsolatba, s az ég óvjon mindenkit tőlük. Egy kiszolgáltatott helyzetben lévő beteg túlérzékeny: mindent

hogy a betegség mellett nekem kell döntenem sorsokról. Még tanulni akartam, erre kitűnő volt a patológia, ahová az első férjem is csábított.

- Mára a patológia az onkológiai kezelések alfája. Sebész édesapja nem tekintette ezt annak idején mégis menekülésnek?

- Kezdetben nem örült, s a családban is mindenki azt gondolta rólam, hogy mindenképp közvetlenül a betegekkel kellene foglalkoznom. Apám idővel elfogadta az indoklásomat. Évek múltán éreztem is rajta, hogy fontosnak tartja a munkánkat, ő maga is sokat tett a szakmánkért, amit patológiai kitüntetéssel is elismertek az akkori kollégák. Végére pedig a patológusok a leletek megbeszélésekor ma már sokszor maguk is személyes kapcsolatba kerülnek a betegekkel.

- Mivel győzne meg egy huszonévest, hogy a sztetoszkóp helyett a mikroszkópot válassza?

- Mi tudunk támpontot adni a betegeknek és a klinikusoknak, hogy mivel állnak szemben, mi a helyes döntés, mi lehet a legmegfelelőbb kezelés. Ez gyakran csapatmunkát igényel, a gondolkodás nem szűkülhet be egy vágányra, muszáj fenntartani egy szélesebb rálátást a különböző orvosi szakterületekre. A mi szakmánkban az a szép, hogy kapunk valamit, amiről nem tudják vagy csak sejtik, hogy mi lehet az, s a laboratóriumban nekünk kell kideríteni.

- Meggyőző, mintha a Doktor House forgatókönyvét idézné. A környezetében sikerült fertőznie, a gyerekei közül van, aki pályázik a mikroszkópjára?

- Épp fordítva: a legszebb mikroszkópomat épp ők adták nekem! Egyik karácsonyra varrták. Úgy képzelje el, mint egy bábót, még kis metszeteket is varrtak hozzá. Nem törekedtem arra, hogy kövessenek, sőt el is szégyelltem magam, amikor a legkisebb fiam öt éves korában

észrevesz, mindennek jelentőséget tulajdonít. Egy goromba orvos vagy egy durva nővér nagyon nagy lelki sérüléseket képes okozni.

- Betegként kényszerű lelkiállapot, színesként munkaeszköz a túlérzékenység. Édesapja mit szolt a pályaválasztáshoz?

- Nem bánta. Ő maga nagyszerű, szuggesztív előadó volt, élvezetes előadásokat tartott az egyetemen. Fiatalon ő is szerepelt színpadon. Azt mesélte, hogy egyszer egy amatőr színjátszó versenyen Az orvos és a halál című darabban ő játszotta az orvost. Major Tamás, a Nemzeti Színház akkori igazgatója az előadás után úgy értékelte, hogy az orvost alakító fiatalembernek testhezállóbb lenne a parasztfiú szerepe, mert olyan vidéki esen beszélt. Sokat nevtünk ezen.

- Amíg az orvos dolga küzdeni ellene, a színesnek másokkal elhívetni kell a halált.

- A halált úgy képezem, mint az ájulást, amit már többször átéltem: érzed, hogy rosszul vagy, próbálsz megkapaszkodni, félsz a zuhanástól. Azután van egy pont, amikor megadod magad, s onnantól megkönnyebbülsz, minden feszültség elmúlik. Elsötétül a világ, s ezzel együtt a világ gondjai is. Annyi stresszel, olyan sok teherrel, megfelelési kényszerrel élünk, hogy ezt magunk mögött hagyni maga lehet a megváltás. De lehet, hogy ez életem legnagyobb tévedése.

- Kérdezze meg erről a végstádiumú betegeket gondozó nővéreket, ha legközelebb találkoznak. Hogy került kapcsolatba a hospice szolgálatokkal?

- Egy adománygyűjtő gálán léptem fel először, azután többször is részt vettem a rendezvényeken. Óriási kincsnek tartom azoknak az elkötelezett embereknek a munkáját, akik a halált az élet természetes részének tekintve bátran szembenéznek velem, vigaszt, megnyugvást

hangosan elkezdte visszamondani a szövettani leleteket, amiket másodállásban odahaza elemeztem és diktáltam magnóra esténként. De hogy ne térjek ki a kérdés elől: Boldizsár 17 éves, középiskolás, őt csak a sorozatok szintjén szórakoztatja az orvoslás. Bori kereskedelmi és vendéglátó-ipari főiskolát végzett. Legnagyobb lányom, Fruzsina a János Kórház intenzív osztályán szakorvosjelölt.

- Ezek szerint ő nem fél a sorsdöntő gyors döntésektől. De annak idején Ön is gyorsan döntött, amikor otthagyta Szegedet. Miért?

- Kicsit mindig szegediek maradtunk: ott nőttünk fel, kedves a város, sok barátunk van. Apám ipolysági volt, a világháborúban szinte mindenkije meghalt, anyám családja Szabolcs megyei,

Jánossal mindketten Pesten születtünk. Kisgyerekként költöztünk Szegedre, amikor apámat egy évre tüdőbészetre küldték tanulni. Ebből lett húsz év. Amikor János főiskolásként Pestre került, iszonyatosan hiányzott, hogy nem találkozunk nap mint nap. Amikor apámat meghívták mellkassebészeti tanszéket kialakítani a fővárosba, egy percre sem volt kérdés, hogy akkor már én sem maradok. Persze ekkor már Pesten sem találkoztam sokkal gyakrabban Jánossal. Megvolt a saját társasága.

- Önnek pedig néhány év elteltével a saját családja. Mennyire összetartó ma a família?

- Igyekszem, hogy az legyen, s annak ellenére, hogy szanaszét vagyunk, legyenek közös programok, vasárnapi ebédek. Pár éve kitaláltuk, hogy nyaranta legalább egy hetet együtt legyünk: van, hogy anyánk is velünk tart, János, egy-két barát, a gyerekek közül, aki tud. Tavaly Villányban nyaraltunk. Idén elhatároztuk, hogy már februárban fixáljuk a helyet és az időpontot, de ebből persze nem lett semmi. Végül mégiscsak összejött, egy kis horvát szigeten barangoltunk.

és szeretetet adnak az életből kimenő embernek. Biztosan a koromból is adódik, de egyre többször eszembe jut, vajon miért hárítjuk magunktól az elmúlásnak a gondolatát is. Persze nem lehet úgy élni, hogy állandóan a halálon járjon az eszünk, viszont ha gyakrabban eszünkbe jutna, tudatosabban élnénk, kevesebbet bosszankodnánk, jobban megbecsülnénk a napokat.

- A rák diagnózisa utáni „normális” életnek a kulcsa, hogy a jelenben kell élni, a holnap félelmét pedig meghagyni holnapra.

- Erre a saját életemben néhány évvel ezelőtt egy elválás miatti érzelmi sokk világított rá: olyan volt, mintha egy óriási pofon után felébredtem volna, s csomó mindent, amit addig nem vettem észre, elkezdtem látni és megélni. Addig mindenem túl akartam lenni: utazáson, várakozáson, megígért interjúkn. Nagyon sok gőg és állandó elégedetlenség volt bennem. Pedig nem szabad lett volna így lennie, hiszen annyi mindent megkaptam az élettől – csomó mindent meg persze nem, de ez most mindegy. Azelőtt sok dühöngésem oka az volt, hogy mindenről azt hittem, csak velem történik meg, nem értettem mások vágyait vagy hiúságát. Mára megértettem: mindenkivel ugyanaz történik.

- Legfeljebb másként. A saját világa bohém vagy fegyelmezett?

- Igyekszem, hogy az utóbbi legyen. Ezért is haragudtam például mérhetetlenül magamra, hogy olyan sokáig rabja voltam a cigarettának, miközben tudtam, hogy tönkretesz. Napról napra büntudat gyötört emiatt, mire évekké ezelőtt sikerült letenni. Abban, hogy a mindennapokban fegyelmezett vagyok, nagyon sokat segít a színház, hiszen este 7 órakor testileg felkészültem ki kell állnom a színpadra. Ha nem lenne a színház, atomjaimra hullanék.

- Összeegyeztette a karriert a családdal: dolgozott Angliában, oktat, tudományos kutatásokat végez, professzor lett, a Magyar Patológusok Társaságának az elnöke.

- Az ember évről-évre öregszik egy munkahelyen, végzi a dolgát, közben olykor feljebb lép. De ettől én nem változtam meg, legfeljebb a feladataim szaporodtak. Olykor furcsa is a nevem előtt látni a „prof.” rövidítést, mert a szó hallatán nekem mindig az apámhoz hasonló, nagy tekintélyű professzorok jutnak eszembe. Szerintem ilyen értelemben bennem nincs semmi professzoros.

- Elege is lehet abból, hogy a színház helyett az orvosszerepekről esik több szó, s nem Lear Királyról. Pedig vélhetően a Kossuth-díjat sem csak a Szomszédokért kapta.

- A tévés forgatás melléktevékenység volt, ahogyan a szinkron is csak néhány óra havonta, de ez jut el esténként milliókhoz, miközben az életemet betöltő színház csak százakhoz. De nincs ezzel baj. Az viszont máig vicces számomra, amikor engem „Kossuth-díjas színművészként” emlegetnek. Nekem a Kossuth-díjról a legendás klasszikusaink jutnak eszembe, s nem saját magam.

- Szerény, mint a testvére.

- Akik ismerték apánkat, s most látják őt is, azt mondják, ahogyan öregszik, habitusában egyre jobban hasonlít rá. János hihetetlenül magas hőfokon képes égni, mindenét beleteszi egy szerepbe, iszonyúan odaadja magát.

- Szerény, mint a testvére?

- Janina a legjobb ember, akivel valaha találkoztam, a jóságnak a legnemesebb, legvegyszisztább értelmében. Benne megvan minden jó tulajdonság, ami a szüleinkben. Ez rám nem igaz.

- Az Ön hivatásának lelke a precizitás, a mikroszkóp alatt minden az, ami. A színház sokkal megfoghatatlanabb tevékenység.

- Téved: a színház örült pontosságot igényel, máskülönben hiteltelen. El kell találni a hangúlyokat, a gesztusokat, ráadásul úgy, hogy természetesnek hasson. Ha ez egy publikum előtt nem sikerül, nem korrigálható.

- Önt folyamatosan figyelik, ezzel szemben egy patológus a napja nagy részét a mikroszkópjával tölti a laboratóriumban.

- Téved: Janina sokkal inkább szem előtt van a mindennapokban, mint én. Ha nincs próba, én napközben megtehetem, hogy elvonulok a világ elől, ő viszont egész nap az intézetben dolgozik, utána pedig összetartja a családot.

- Csak szokott valamit kritizálni az öccsében.

- Előfordul, hogy tudatosan próbálok kritikusan, s úgy beülni a színházba, mintha nem én lennék, hanem egy mezei néző, de a végére mindig kiesek a szerepemből, mert elvarázsol. Szörnyen elfogult vagyok vele. De most, hogy kérdezi, mégiscsak volt egy darab, amit rettenetesen nem szeretett játszani. Azt mondta, el ne merjek menni benne megnézni. Lehet, hogy abban borzasztóan rossz volt.

- Csak van valami, amit ki nem állhat benne.

- Túl sokat vállal magára. Lassítania kellene, de legalább egy asszisztenst felvennie. Félttem őt, hogy a fejére nőnek. Mindkettőnk egy folyamatos, irtózatossan erős megfelelési kényszer hajt, de én ezt talán önvédelemként már jobban el tudom távolítani magamtól. Janina nagyon sokat jelent nekem. Most tényleg mondjak rosszat róla? Gyerekként röhögtem a barátnőin és szerintem árulkodós is volt.